

Dk. Dave Mathewson, Fasihi ya Agano Jipya, Hotuba ya 2, Hellenization

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Historia na Fasihi ya Agano Jipya na Dk. David Mathewson. Hotuba ya 2, Historia na Ugiriki.

Sawa, kwa kuwa tayari umetulia, wacha tuanze, lakini wacha tuanze na sala na kisha tuanze kuzungumza juu ya Agano Jipya. Na nikasema, ninachotaka kufanya leo ni kwa wiki hii na labda kwa sehemu ya wiki iliyayo au zaidi ya wiki iliyayo, kuweka jukwaa au muktadha wa Agano Jipya, kwa kutambua kwamba kulikuwa na mambo kadhaa, ya kihistoria, ya kisiasa, kuna mengi yaliyotokea kabla na wakati wa Agano Jipya, ambayo iliathiri na kuzingatia uandishi wa hati za Agano Jipya. Kwa hivyo, ili kuyaelewa kikamilifu, tunahitaji kuchora kidogo na kuelewa kidogo kile kilichotokea kabla na wakati ambapo Agano Jipya liliandikwa.

Tena, kuelewa kwamba Agano Jipya halikuandikwa kwa ombwe. Waandishi hawakukaa chini siku moja, na kama nilivyokuwa nikifikiria kama mvulana mdogo sana, walianza kung'aa na kuhisi kuhamasishwa na Roho, waliketi tu na kuanza kuandika hati hizi, lakini badala yake waliandika kama sehemu ya kupungua kwa matukio haya ya kihistoria, kisiasa, na kidini ambayo yalikuwa yakiendelea. Kwa hivyo tunahitaji kuelewa kidogo juu ya hii kabla ya kuingia kwenye hati za Agano Jipya lenyewe, lakini wacha tuanze na maombi.

Baba, tunakushukuru kwa kutupa akili ya kufikiria, haswa akili ya kufikiria mawazo yako baada yako, mawazo yako ambayo umewasiliana nasi na ambayo yameingizwa katika kile tunachokiri ni Maandiko, Neno lako, ambalo limekuja chini ya hali maalum za kihistoria na katika wakati na hali fulani. Bwana, tusaide kuelewa kidogo ya hii ili tuweze kukutana kwa kina na Neno lako na kuelewa wazi zaidi kile unachotaka kutuambia kama watu wako leo. Kwa jina la Yesu, tunaomba, amina.

Labda hatua ya kwanza ya kuanzia ni kile tunachomaanisha kwa neno Agano Jipya tunaporejelea kikundi hiki au mkusanyiko wa maandishi ambayo tunayaita Agano Jipya. Tunamaanisha nini kwa hilo? Na sehemu yake inahusiana na kile ambacho kawaida huja akilini wakati mimi na wewe tunasikia neno agano? Sababu ya hii ni kwamba leo neno agano linatumika katika muktadha finyu, kwa hivyo hatutumii mara nyingi sana katika msamiati wetu wa kawaida wa kila siku, lakini unapoitumia au kuisikia, ni nini kawaida huja akilini unapofikiria neno agano? Biblia ni jambo moja, lakini hata katika lugha ya kawaida ya kila siku, hatuitumii sana, ambayo inaweza kuwa kwa nini una shida au wengine wenu wanaweza kukosa uhakika kabisa jinsi ya kujibu hilo. Mbali na uhusiano na Biblia, ni katika muktadha gani mwingine ambao mara nyingi tunatumia neno agano? Kama ushuhuda wa shahidi mahakamani, wosia leo kawaida hutumiwa katika muktadha wa kisheria. Kwa mfano, kama nilivyosema

hapa, mara nyingi tunasikia juu ya wosia, kwa hivyo wosia mara nyingi ni hati ya kisheria ambayo inabainisha usambazaji wa mali yangu, kwa mfano, baada ya kifo changu, na kwa hivyo mara nyingi unaambiwa uweke pamoja wosia au wosia.

Tena, ndivyo unavyotaka na mali au mali yako unapoacha maisha haya, na wengine wamejaribu kutumia hiyo kwa uelewa wetu wa maneno ya Agano la Kale na Jipya. Walakini, nadhani tunahitaji kufikiria juu ya neno agano kwa njia tofauti kidogo, na huyu ndiye mtu wa kwanza kutumia neno Agano la Kale au Jipya ingawa hakutumia Kiingereza. Kwa kweli, ilikuwa katika Kilatini.

Mtu wa kwanza kutumia Agano la Kale na Jipya alikuwa mtu anayeitwa Tertullian, ambaye aliishi mwishoni mwa karne ya 2 na alitumia neno Tertullian hadi karne ya 3, alikuwa wa kwanza kutumia neno Agano la Kale na Jipya kurejelea kile tunachokiita Agano la Kale, na mkusanyiko wa nyaraka, ambayo tunaiita Agano la Kale. Agano Jipya. Sasa, Tertullian, ni muhimu kukumbuka kwamba Tertullian alikuwa mtu ambaye mara nyingi tunamtaja kama mmoja wa Mababa wa Kanisa la kwanza. Mara kwa mara utanisikia nikizungumza juu ya Mababa wa Kanisa.

Mababa wa Kanisa ni kikundi cha watu ambao, baada ya mitume na waandishi wa Agano Jipya, walikuwa viongozi wa kanisa la kwanza ambao waliandika, na tuna baadhi ya hati zao au marejeleo yao katika baadhi ya fasihi zetu za mapema, lakini kutoka karibu 200 hadi 400 BK, karibu wakati huo, watu hawa waliishi kama Tertullian, na waliandika na mara nyingi wanasema mambo, ambayo ni muhimu sana katika kutusaidia kuelewa Agano Jipya na jinsi walivyoielewa, lakini Tertullian alikuwa mmoja wa wa kwanza kurejelea Agano Jipya na jina Agano Jipya. Sasa, neno agano halimaanishi sana muktadha wetu wa kisheria wa mapenzi na agano, lakini linatokana na neno la Kilatini, testamentum, ambalo lilikusudiwa kutafsiri neno la Kigiriki linaloonekana kama hili. Sio lazima uweze kuandika hii au kuweza kuitambua, lakini niliandika tu ili uweze kuiona.

Lakini neno hili, diatheke, ambalo kwa kweli linamaanisha agano, linatumiwa hasa katika Agano Jipya na Agano la Kale kurejelea agano. Ikiwa tayari umekuwa na muhtasari wa Agano la Kale, natumai umejifunza juu ya maagano tofauti, agano ambalo Mungu alifanya na Musa, agano ambalo Mungu alifanya na Ibrahimu, na Daudi, agano ambalo ni makubaliano ambayo Mungu hufanya, au uhusiano ambao Anaingia na raia Wake, na watu Wake, ili tunapofikiria juu ya Agano Jipya, tunafikiria neno agano kwanza kabisa, kwa hivyo kwa Agano Jipya tunamaanisha kikundi cha maandiko ambayo yanashuhudia uhusiano wa agano jipya wa Mungu na watu wake, ulioanzishwa na Yesu Kristo. Agano la Kale, Agano la Kale linaisha, pia nataka kuzungumza kidogo juu ya neno hilo, haswa la zamani na jipya, lakini Agano la Kale linaisha na matarajio au matarajio kwamba Mungu siku moja angefanya agano jipya, tofauti na agano la kale ambalo alifanya chini ya Musa, Mungu angefanya agano jipya na watu wake.

Agano Jipya lina hakika kwamba kwa kuja kwa Yesu Kristo, agano hilo jipya tayari limefanywa, agano hilo jipya ambalo Mungu huwaponya watu wake, kwamba agano hili jipya tayari limeanzishwa na nafsi ya Yesu Kristo. Kwa hivyo tunapozungumza juu ya Agano Jipya, tunamaanisha kundi hilo la maandishi ambayo yanashuhudia uhusiano wa Agano Jipya ambalo lilianzishwa na kutimizwa katika nafsi ya Yesu Kristo. Kwa hivyo kwa Agano Jipya hatumaanishi mapenzi ya mwisho ya Mungu na watu wake, lakini maandiko hayo ambayo yanashuhudia agano, agano jipya ambalo liliahidiwa katika Agano la Kale lakini sasa limetimizwa katika Kristo.

Nyaraka hizo ambazo zinashuhudia na kushuhudia hii kihistoria na kitheolojia ni maandishi ambayo tunayaita Agano Jipya. Hii sasa pia inazua swali, ni nini cha zamani juu ya Agano la Kale, ni nini kipya juu ya Agano Jipya, au ni maneno haya yanayofaa hata kidogo? Kwa njia fulani, kumekuwa na msukumo katika miaka ya hivi karibuni kupata istilahi tofauti, kwa sababu ya zamani na mpya inaonekana ... Kuita sehemu ya Biblia ya zamani inaonekana kuwa neno la dharau. Inaonekana kupendekeza kitu ambacho kimechakaa au cha kizamani au hakina manufaa tena, au labda mbaya zaidi, kosa ambalo linahitaji kusahihishwa kwanza na kitu bora zaidi.

Kwa hivyo inaweza kuwa kwamba zamani na mpya wakati mwingine huleta hisia hasi ya dharau na hisia nzuri ya mpya. Wengine wamependekeza kwamba kwa hivyo tunapaswa kuiita Agano la Kwanza na la Pili, na Agano la Kwanza likiwa vitabu ambavyo unasoma kama sehemu ya Utafiti wa Agano la Kale, na hiyo inaweza kuwa bora. Ninashikamana na istilahi ya Agano la Kale na Jipya, kwa sababu tu ni ya kawaida na wengi wetu tumeisikia kwa maneno hayo.

Lakini nataka uwe wazi kwamba tunapoelewa uhusiano kati ya Agano la Kale na Jipya, haipaswi kueleweka kwa suala la hasi na chanya au duni na bora au iliyochoka na bora na mdogo, lakini inapaswa kueleweka kwa suala la ahadi na utimilifu. Agano la Kale linaonekana kama lile linalotarajia kilele na utimilifu ambao sasa unakuja katika nafsi ya Yesu Kristo. Kwa hivyo Agano Jipya linapaswa kuonekana kama utimilifu wa mwisho na kilele cha ufunuo wa Mungu, ambao tayari ulikuwa umeanza na kutarajiwa katika maandishi ya Agano la Kale.

Kwa mfano, mistari miwili ya kwanza kabisa ya kitabu cha Waebrania katika Agano Laoko Jipya inachukua wazo hili inaposema: Kitabu kinaanza hivi, zamani Mungu alizungumza na babu zetu kupitia manabii kwa njia nyingi na tofauti. Dalili kwamba Mungu alijifunua mwenyewe kati ya Maandiko ya Agano la Kale wakati alijifunua kwa Israeli, kikundi cha Maandiko ambayo yanashuhudia ufunuo wa Mungu juu yake mwenyewe katika Agano la Kale na Israeli ambayo ulizingatia katika muhtasari wa Agano la Kale. Lakini basi Waebrania wanaendelea kusema, lakini katika siku hizi za mwisho, siku za mwisho ni sasa, sasa utimilifu umefika, siku, wakati ambao Agano la Kale lilielekeza.

Sasa, katika siku hizi za mwisho, Mungu amezungumza nasi kupitia Mwanawe. Kwa maneno mengine, ufunuo wa Mungu kupitia Mwanawe Yesu Kristo unafikia utimilifu na kilele chake. Mungu, ndiyo, Mungu amejifunua katika Maandiko ya Agano la Kale, lakini hii inapata kilele chake cha mwisho na utimilifu katika ukweli kwamba Mungu sasa anajifunua katika maandishi yake ya Agano Jipya, Agano Jipya.

Kwa hivyo ni muhimu kuelewa kwamba ikiwa Agano Jipya halipaswi kuonekana kuwa duni, lililoboreshwa, au kusasishwa, na la Kale limepitwa na wakati na la kizamani, lakini ni suala la utimilifu au ahadi na utimilifu. Agano la Kale linatarajia na kuahidi siku moja kwamba Mungu hatimaye ataleta uhusiano wake wa agano na watu wake. Sasa kwa kuwa Yesu Kristo yuko kwenye eneo la tukio, analeta utimilifu huo, na maandishi ya Agano Jipya yanashuhudia utimilifu huu katika nafsi ya Yesu Kristo.

Hiyo ndio tunamaanisha kwa mapenzi. Hiyo ndio tunamaanisha, au angalau ninamaanisha kwa Agano la Kale na Jipya. Tena, sio wosia wa mwisho na agano, lakini agano kuhusiana na agano, hatua ya agano la Mungu, makubaliano, makubaliano, uhusiano ambao anaingia na watu wake, ndio tunamaanisha kwa agano.

Na kisha kwa Agano Jipya tunamaanisha hati hizo ambazo zinashuhudia kwamba Mungu amejifunua mwenyewe, kwamba ufunuo wake kupitia Yesu Kristo umefikia kilele chake. Na hati zinazoshuhudia hili ndizo tunazojiita Agano Jipya. Sawa kabisa.

Jambo linalofuata, vizuri, kwanza kabisa, maswali yoyote juu ya jinsi tunavyoelewa Agano au ninamaanisha nini kwa agano, tunamaanisha nini kwa Agano Jipya? Tunatumahi kuwa unajua baadhi ya haya kutoka kwa kozi yako ya muhtasari wa Agano la Kale, lakini nataka tu kuhakikisha kuwa tunaielewa. Hiyo inamaanisha nini, nilifikiri, nilipovutiwa na masomo ya Biblia kwa mara ya kwanza, nilifikiri kwamba kazi yangu ingekuwa rahisi kwa sababu nilipendezwa na Agano Jipya. Kwa sababu ukiangalia Agano la Kale na Jipya, Agano Jipya ni sehemu ndogo sana ya Biblia nzima kwa kulinganisha.

Hata hivyo, kwa kuwa Agano Jipya ni utimilifu na kilele cha Agano la Kale, hivi karibuni niligundua kwamba ninawajibika kwa mengi zaidi ya Agano Jipya tu, bali pia kwa Agano la Kale na Jipya. Kwa Agano Jipya, katika kutimiza Kale, inadhani na inapendekeza uelewa wake. Kwa hivyo mara nyingi tunarudi kwenye Agano la Kale ili kuonyesha jinsi hati fulani za Agano Jipya zinavyochukua kile tunachosoma katika Agano la Kale na kuonyesha jinsi inavyotimizwa na kuishia kwa nafsi ya Yesu Kristo.

Jambo la pili ambalo ninataka kusema kama muhtasari wa Agano Jipya ni kwamba Agano Jipya, na kwa matumaini kwa wengi wenu, kwa wengi wenu, mmegundua hilo, angalau kwa ujumla, na hiyo ni kwamba, Agano Jipya halijapangwa kwa mpangilio wa kwanza, lakini limepangwa kimantiki. Hiyo ni, kitabu cha Mathayo sio kitabu cha

kwanza kuandikwa katika Agano Jipya. Kwa maoni yangu, mahali hapa pa heshima huenda kwa Yakobo au kwa 1 Wathesalonike.

Tutazungumza juu ya hilo baadaye. Mathayo haikuwa kitabu cha kwanza kuandikwa. Haikuandikwa kabla ya Markus.

Labda haikuandikwa hata kabla ya Warumi na vitabu vingine kadhaa ambavyo Paulo aliandika. Badala yake, Agano Jipya limepangwa kimantiki badala ya mpangilio. Na kwa hiyo ninamaanisha tena kwamba haijapangwa kwa mpangilio ambao vitabu viliandikwa.

Badala yake, kuna mantiki katika jinsi Agano Jipya linavyowekwa pamoja. Hata nyaraka za Paulo, ambazo zinaunda sehemu kubwa ya Agano Jipya, huwa zimepangwa zaidi kwa urefu. Sio kabisa, lakini kwa ujumla, barua za Paulo hazijapangwa tena kwa mpangilio ambao aliziandika, lakini kimsingi kwa mpangilio wa urefu wao.

Kwa hivyo barua kwa Warumi ni ya kwanza. Unapokuja kwenye barua za Paulo, utapata Warumi kwanza, kwa sababu ni ndefu zaidi. Badala yake, Agano Jipya limepangwa tena kwa mpangilio.

Ndio, kwa njia, hii ni picha tu ya hati ya kale ya Kigiriki. Hii ingeonekana kama kile waandishi wa Agano Jipya waliandika. Huwezi kuona vizuri, baadhi yenu.

Huu ni mwanzo wa Injili ya Yohana. Huyu ni Yohana 1. Hii ni hati ya zamani ambayo ilianza karibu karne ya 3 au 4 BK, kwa hivyo ni ya zamani kabisa. Utagundua kuwa ikiwa unaweza kuangalia hiyo kwa karibu, utaona kuwa iko kwenye safuwima, na kuna ufafanuzi kwenye safuwima, kama vile mgawanyiko wa aya na vitu vingine.

Lakini kwa ujumla, kuna mambo machache ambayo yanaonekana kwako. Kwa kweli kuna mambo matatu ambayo unaona katika maandishi ya zamani ya Agano Jipya. Moja ya sababu ninakuonyesha hii ni kwa sababu inakupa shukrani kwa tafsiri za Agano Jipya ulizo nazo.

Jambo la kwanza ni kwamba maandishi ya asili katika maandishi haya ya zamani yangeandikwa kabisa kwa herufi kubwa. Hawakuandika kwa mwandiko wa laana. Wakati huo, hakukuwa na herufi ndogo.

Angalau haikuwa kawaida kuzitumia. Na ukiiangalia kwa karibu, kila kitu kimeandikwa kwa herufi kubwa. Hiyo inaitwa hati ya kufungua ikiwa una nia, lakini hiyo haitakuwa kwenye jaribio au kitu chochote.

Wala haitafanya hivyo. Hiyo ni aina ya muhimu tu kukufanya upendezwe. Lakini imeandikwa kabisa kwa herufi kubwa.

Jambo lingine unaloona juu yake ni kwamba hakuna utengano wa maneno. Sina hakika ikiwa ndivyo ilivyokuwa, labda Profesa Hildebrandt anaweza kutuambia, lakini ikiwa hiyo ilikuwa kuokoa nafasi, au ikiwa ilikuwa kama walivyoandika. Lakini hakukuwa na utengano kati ya maneno au herufi.

Kila kitu kiliendelea tu. Jambo la tatu ni kwamba hakukuwa na uakifishaji, vipindi, koma, au alama za maswali. Kwa hivyo hii inaonyesha tu kazi ambayo iliingia katika kutoa tafsiri ya Kiingereza.

Kwa sababu mara nyingi walilazimika kufanya kazi na kitu kinachofanana nacho. Lakini tena, hii ni hati ya zamani sana ambayo inashuhudia Injili ya Yohana. Kama wengi wenu mnavyojua, hatuna asili, hatuna hati ya asili ya Yohana, lakini tuna nakala zake kadhaa.

Hiki ni kitabu cha zamani sana na cha hali ya juu sana ambacho kinashuhudia mtindo wa uandishi wa John. Kwa hivyo hii ni sawa na hati za Agano Jipya. Lakini kurudi kwenye mpangilio wa Agano Jipya.

Kwanza kabisa, bila shaka, Injili nne, Mathayo, Marko, Luka, na Yohana, zinakuja kwanza kwa sababu mbili. Kwanza, zinawakilisha daraja la asili kati ya Agano la Kale na Jipya. Na pili, sababu ni kwamba wanasimulia maisha ya mwanzilishi wa Ukristo, yaani mtu wa Yesu Kristo, ambaye anatimiza matarajio na ahadi zote za Agano la Kale.

Kwa hivyo, kwa kuwa mada kuu na yaliyomo katika Injili ni Yesu Kristo, na Injili hutoa daraja la asili kati ya Agano la Kale na Jipya, kimantiki huja kwanza, hata ikiwa zingine ziliandikwa baadaye kuliko hati zingine. Mathayo, Marko, Luka na Yohana kwa hivyo ni kimantiki na kwa kawaida katika nafasi ya kwanza katika Agano letu Jipya. Kitabu cha Matendo, kimantiki, kinafuata kwa kuonyesha jinsi harakati hii ya Yesu, kama harakati hii tunayoiita Ukristo na ambayo ilianzishwa na Yesu, sasa inaanza kuenea zaidi ya mipaka nyembamba ya Yerusalemu na Yudea ili hatimaye kukumbatia ulimwengu mkubwa unaozungumza Kigiriki wa karne ya kwanza.

Kwa hivyo Matendo ya Mitume ni njia ya asili tena ya kuhitimisha Injili, au inakuja kimantiki na kawaida baada ya Injili. Na kisha ni juu ya jinsi matukio ya Injili na matukio yanayozunguka huduma ya Yesu, maisha na kifo chake, hii sasa ilianzaje kuenea na kuathiri eneo mbali, mbali zaidi ya Yerusalemu na mipaka nyembamba ya Palestina? Ilikujaje hatimaye kujumuisha ulimwengu wote unaokaliwa wa karne ya kwanza? Unaweza pia kuona jinsi Agano Jipya lilivyo na mantiki katika kitabu cha Matendo, tutazungumza juu ya hilo baadaye tutakapofika kwenye vitabu hivyo, lakini moja ya Injili, injili ya tatu, Luka, kama wengine wenu labda mnajua, kwa kweli ilikuwa sehemu ya kazi ya juzuu mbili pamoja na kitabu cha Matendo. Luka na Matendo ya Mitume hapo awali zilikuwa juzuu mbili ambazo zilikuwa za pamoja,

lakini kimantiki zilitenganishwa, ili Luka, pamoja na vitabu vingine inafanana, Mathayo, Marko, na Yohana, na kisha kitabu cha Matendo hutoa aina ya asili ya mpito kuelezea jinsi matukio ya Injili sasa yanaanza kuenea na kuwa na athari katika ulimwengu mpana.

Kitabu cha Matendo, kitabu cha Matendo, kinakuletea simulizi sana, aina ya masimulizi ya kihistoria juu ya kuenea kwa kanisa la kwanza, Injili ya Matendo, inakuletea watu muhimu sana, viongozi muhimu sana wa Kikristo wa mapema kama Petro na Yakobo, na mmoja wao ni mtu, Mfarisayo aliyeongoka, kwa kweli gaidi aliyeongoka wa karne ya kwanza, ambaye aligeukia Ukristo, ambaye jina lake lilikuwa Sauli na jina lake litakuwa Paulo, na ambaye anawajibika kwa sehemu kubwa ya Agano Jipya. Kwa hivyo ni kawaida tu kwamba mmoja wa wahusika ambaye ana jukumu kubwa katika kitabu cha Matendo basi ana jukumu muhimu katika sehemu inayofuata ya Agano Jipya. Kwa hivyo, baada ya Matendo ya Mitume, tunapata barua za mmoja wa wahusika wakuu wa Matendo ya Mitume, barua za Paulo, kuanzia na Waraka kwa Warumi na kuishia na kitabu kidogo kiitwacho Filemoni.

Barua za Paulo ni kundi la barua, ambazo mara nyingi hujulikana kama barua za jumla au barua za jumla, ambazo hurejelea barua za viongozi wengine wakuu wa Kikristo zilizoletwa katika kitabu cha Matendo, kama vile Petro na Yakobo, ambao walitambulishwa kwa wahusika wengine wakuu katika kitabu cha Matendo, na pia tunapata barua zao katika Agano Jipya baada ya barua ya Paulo. Na kisha mwishowe, kitabu cha Ufunuo ambacho kinaweza kuwepo, labda kuna sababu kadhaa kwa nini ni mwisho wa Agano Jipya, lakini kimantiki hakika inafaa kama kitabu kinachosimulia kilele au lengo la hadithi, kilele cha mpango wa Mungu wa wokovu kuokoa ulimwengu wote, Ufunuo una jukumu linalofaa mwishoni mwa Agano Jipya. Ufunuo, kitabu kingine kinaweza kuwa Injili ya Yohana, lakini ama Injili ya Yohana au Ufunuo labda ingedai kuwa kitabu cha mwisho kabisa cha Agano Jipya kuandikwa, karibu sana na mwisho wa karne ya kwanza.

Lakini tena, kama unavyoona, Agano Jipya lina mantiki kwa njia ambayo imepangwa. Haijapangwa kwa mpangilio ambao kitabu kimeandikwa, lakini inaonekana kufunua aina fulani ya mantiki kwa njia ambayo imewekwa pamoja. Kweli, wacha tuzungumze kidogo juu ya jinsi yote yalivyotokea. Ni nini kilitokea kabla na wakati ambapo Agano Jipya liliandikwa? Kama nilivyosema, Agano Jipya halikuwa rahisi, halikutoka kwa chochote, liliundwa ex nihilo, wala isingekuwa rahisi ikiwa Mungu angeangusha kutoka mbinguni orodha ya kile kilichokuwa, kwani alitaka watu wake wafikirie na kuamini.

Badala yake, Mungu alichagua kujifunua Mwenyewe kupitia matukio na hali za kihistoria, katika utamaduni, mahali, na lugha maalum. Na kwa hivyo itatusaidia kuelewa kidogo juu yake, au itatusaidia kuelewa Agano Jipya vizuri ikiwa tutaelewa kidogo juu ya hali hiyo na hali iliyoleta. Na hapa, pia, nataka tu kuchora brashi mbaya.

Angalau kwangu, ninaona historia ya Agano Jipya, ulimwengu wa Greco-Kirumi, na ulimwengu wa Kiyahudi wa wakati huo unavutia sana, lakini ninatambua kuwa wengi wenu hawawezi kufanya hivyo, kwa hivyo ninataka kufikisha au kuchora brashi pana sana. Ni nini kilitokea kisiasa, kihistoria, kitamaduni, kidini? Ni harakati gani muhimu na kubwa au hafla au huduma ambazo zinaunda msingi ambao nadhani unahitaji kuelewa ili kuelewa Agano Jipya kwa undani zaidi? Hebu kwanza tuangalie hali ya hewa ya kisiasa. Ni nini kilitokea kisiasa kabla na ikiwa ni pamoja na kipindi cha Agano Jipya? Tena, katika maelezo yako ambayo ninayo kwenye Ubao Mweusi, nimeorodhesha idadi ya - tena, kwa viboko vibaya sana - idadi ya vipengele muhimu.

Hatua ya kwanza ya kuelewa hali ya hewa ya kisiasa, hali ya hewa ya kisiasa, ni kuelewa kuibuka kwa jenerali mkuu. Na kwa hayo ninafikiria mtu anayeitwa Alexander the Great. Na kwa kweli waligundua, uchimbaji wa akiolojia uligundua kuwa walikuwa na kamera za Kodak, na ndivyo alivyoonekana.

Kuna Alexander the Great. Nani anajua jinsi alivyoonekana? Lakini hata hivyo, hii ni kraschlandning na sura ya Alexander the Great. Alexander the Great alijulikana kuwa alianza karibu 336 KK, kwa hivyo tuko karibu miaka 330 kabla ya kuzaliwa kwa Yesu Kristo na kuonekana kwake kwenye eneo la historia.

Karibu miaka 330 mapema, mtu anayeitwa Alexander the Great alichukua ufalme wa baba yake. Na kwa karibu miaka 10, kipindi cha miaka 10, Alexander anachukua ulimwengu kwa dhoruba. Na kwa kweli anapanua ufalme wa baba yake.

Alexander the Great alipanua ufalme hadi eneo ambalo lilikuwa kubwa kuliko kitu chochote kilichojulikana hapo awali. Kwa hivyo Alexander the Great ni mmoja wa watawala muhimu zaidi wa wakati wake. Inayofuata, ambayo inakuonyesha, hiyo sio horoscope bora, lakini hiyo itakuwa Yerusalemu hapa.

Hii ni Mediterania. Hii ni Yerusalemu. Hii ni Uturuki ya leo, Asia Ndogo.

Hapa Ugiriki. Roma na Italia zingekuwa hapa. Ni Misri hapa chini, kwa hivyo unapata kile ninachomaanisha.

Mstari huu wa nukta unakuonyesha takriban kiwango cha ufalme wa Alexander, ambao ulikuwa muhimu sana wakati huo. Na jambo moja unaloona ni kwamba ardhi ya Palestina, Yerusalemu, eneo hili liko chini ya utawala wa Alexander the Great. Kwa hivyo aliendelea na kampeni hii kubwa na kushinda ufalme na kupanua ufalme hata zaidi kuliko baba yake alivyoupanua.

Alexander alijulikana kama mwanamkakati mahiri wa kijeshi. Alexander alifanya jambo moja ambalo lilikuwa muhimu sana, na lazima ujue neno hilo, na neno ambalo unapaswa kujua ni Hellenization. H-E-L-L-I-N-A, kusubiri, H-E-L-L-I-N-I-Z-A-T-I-O-N.

Hellenization. Hellenization inahusu kuenea kwa lugha na utamaduni wa Kigiriki, na ndivyo Alexander alivyofanya. Tena, linatokana na neno la Kigiriki Helles, ambalo linamaanisha Kigiriki, na Hellenization inahusu kuenea na kuenea kwa lugha na utamaduni wa Kigiriki.

Njia moja ya kuiunganisha katika ufalme huu ilikuwa kueneza utamaduni wa Uigiriki, dini na lugha ya Kigiriki katika ufalme wote. Karibu hakuna chochote, hata Yerusalemu na nchi ya watu wa Mungu, Wayahudi, waliepuka ushawishi wa Hellenization. Hakuna kitu kilichoepuka ushawishi wa utamaduni wa Uigiriki na lugha ya Kigiriki katika kipindi hiki.

Moja ya athari za hii ni kwamba muda mfupi sana baada ya hapo, kulikuwa na tafsiri ya Agano la Kale, Septuagint. Kimsingi ni tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale, na moja ya sababu kuu ni kwamba kadiri watu walivyozungumza Kigiriki, ndivyo kulikuwa na haja ya tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale, ambayo, kama unavyojua, kwa matumaini kutoka kwa masomo ya Agano la Kale, Agano la Kale hapo awali liliandikwa kwa Kiebrania, sehemu chache za Kiaramu, lakini kwa kuenea kwa Uigiriki na lugha na utamaduni wa Kigiriki, hatimaye kulikuwa na haja ya tafsiri ya Kigiriki. Angalau hiyo ni sehemu ya sababu ya hiyo.

Kwa hivyo Alexander anajulikana kwa kupanua ufalme, tena ufalme mkubwa, mkubwa zaidi, kwa kweli tangu Dola ya Uajemi, ambayo Wayahudi walikuwa, unaweza kupata hiyo katika kitabu kama Danieli na Agano la Kale na kadhalika. Sasa, baada ya kifo cha Alexander, Alexander anajenga ufalme huu mkubwa tena. Baada ya kifo chake, Alexander hakuwahi kuwa na mrithi wa ufalme wake au mtu yeyote ambaye angeweza kumwachia au kumpa.

Na kwa hivyo, wakati wa kifo cha Alexander, bado tuko karibu miaka 320 kabla ya Kristo, karibu kabla ya Kristo kuonekana kwenye eneo la tukio. Wakati huu, baada ya kifo cha Alexander, mapigano kimsingi yanazuka kati ya majenerali wake wengine, kwa mfano juu ya nani atarithi ufalme huu. Kimsingi, inachemka kwa mapambano ya nguvu kati ya vikundi viwili au majenerali wawili, na hiyo ndiyo inayoitwa Seleucids na Ptolemies.

Seleucids, ni rahisi? Unachohitaji kujua, tena, ninajaribu kurahisisha mambo, Seleukids wangukuwa kikundi kilichoishi kaskazini mwa Yerusalemu katika nchi ya Syria. Kwa hivyo, tena, ikiwa naweza kurudi kwenye ramani hii, unaweza kuona Syria hapa, hiyo itakuwa eneo la Seleucids. Ptolemies, kundi linalofuata, liko chini Misri, kusini.

Ili kurudi kwenye slaidi hii, kuna Seleucids huko Syria kaskazini, kaskazini mwa Yerusalemu, nchi ya Palestina, na kisha kuna Ptolemies huko Misri kusini. Kweli, kwa kipindi cha muda, na kumbuka, watu wa Mungu, Waisraeli, wanaonekana kujikuta

chini ya utawala wa kigeni na utawala katika enzi moja baada ya nyingine, na sio tofauti. Sasa kwa kuwa Alexander anakufa, wanajikuta chini ya utawala wa Ptolemies huko Misri.

Tena, hawa ndio watawala wawili wa wakati huo, Ptolemies na Seleucids. Kwanza kabisa, Israeli iko chini ya utawala wa Ptolemies kutoka Misri. Kweli, hiyo kwa ujumla ilikuwa uzoefu mzuri.

Israeli ilifurahia kiasi kikubwa cha amani, na mambo hayakuwa rahisi kwao chini ya utawala wa Ptolemic. Baadaye, hata hivyo, nguvu iliamia kwa Seleucids, na mambo hayakuwa rahisi sana chini ya utawala wa Seleucids. Kwa hivyo Israeli ilikuwa kati ya kaskazini na kusini na sasa ilijikuta ikitupwa huku na huko. Kwa hivyo sasa wako chini ya utawala wa Seleucids, ambayo haikuwa ya amani na sio uzoefu mzuri kabisa.

Chini ya utawala wa Seleucid, hata hivyo, kulikuwa na kilele. Tena, Seleucids hawakuwatendea Waisraeli kwa fadhili sana, na mmoja wa watawala haswa, mtu ambaye tunamwita Antiochus Epiphanes IV. Anataja katika vitabu vyako au katika barua yako mgogoro chini ya Antiochus Epiphanes.

Katika kipindi cha karibu 175 hadi 63 KK, Antiochus Epiphanes na Seleucids walitawala. Antiochus Epiphanes, kwa upande mwingine, ni mmoja wa Seleucids wanaojulikana kwa kwenda Yerusalemu. Wakati mmoja aliingia na kimsingi kupora hekalu, akachukua dhahabu yote na utajiri wote, na kwa kweli akachinja kundi la Wayahudi.

Na baadaye alirudi tena, na hapa aliharibu kabisa na kulinajisi hekalu. Kwa hiyo akaingia na kuharibu hekalu, kama hadithi inavyosema. Alichinja nguruwe kwenye madhabahu.

Alibadilisha jina la hekalu baada ya mungu Zeus, mungu wa Kigiriki Zeus, alilinajisi hekalu la Mungu wa Israeli na kuharibu kila kitu. Na tena, hii ilikuwa kitu kama kilele au kilele cha utawala wa Seleucid juu ya Israeli. Kweli, hiyo iliendelea kwa muda, hadi tena, sitashughulika na tarehe au kitu kama hicho, lakini hiyo iliendelea kwa muda, hadi mtu anayeitwa Yuda Wamakabayo, unaona kutajwa kwa Wamakabayo katika maelezo yako, Yuda Maccabees, mwana wa kuhani mkuu, aliongoza mfululizo wa maasi dhidi ya Seleukids, kuwafukuza nje ya Yerusalemu.

Tena, unapaswa kukumbuka kuwa hawa ni watu wa Mungu, Wayahudi, na hili ndilo hekalu lao ambapo Mungu anakaa nao. Hii ni nafasi takatifu. Huu ndio mji mtakatifu.

Na sasa kuna kundi la wageni ambao wamevamia jiji na kulinajisi. Waliipora. Waliichafua kwa kuiita jina la mungu wa kipagani wa kigeni.

Na sasa Yuda Wamakabayo anaongoza aina ya msukumo wa kukomboa hekalu kutoka kwa Seleucids. Na ndivyo alivyoweza kufanya. Yuda Wamakabayo na kikundi chake hatimaye waliikomboa Yerusalemu na hekalu kutoka kwa utawala wa Seleucid.

Kwa muda mfupi sana, kama miaka 80, Israeli ilifurahia uhuru kutoka kwa ukandamizaji wa kigeni na utawala wa kigeni. Mpaka nguvu kubwa inayofuata ya ulimwengu itakapoibuka. Tutazungumza juu ya hilo kwa muda mfupi.

Lakini jambo lingine ambalo labda unajua juu ya Yuda Wamakabayo ni kwamba baada ya Yuda Wamakabayo kukombolewa kutoka hekaluni, waliweka wakfu hekalu na kwa kweli wakaanzisha sherehe ya kuwekwa wakfu ambayo Wayahudi bado wanasherehekea leo. Ndiyo, Hanukkah ni tamasha linaloadhimisha uhuru na kuwekwa wakfu upya na utakaso wa hekalu. Na kuna hadithi na mila inayozunguka kile kilichotokea wakati huu. Kwa hivyo kwa miaka 80, karibu miaka 80, Israeli imefurahia kiwango fulani cha uhuru hadi ufalme ujao.

Na katika maelezo yako inasema kwamba ufalme uliofuata wa ulimwengu unaoibuka ulikuwa Warumi. Wakati huu wote, kwa muda mwingi wa wakati huu, Roma ilianza, walikuwa kwenye upeo wa macho. Na 63 KK, samahani, 60, ndio, 63, basi nguvu inayofuata ya ulimwengu inachukua nafasi, na hiyo ni Warumi.

Na kwa kweli, Israeli ingejikuta chini ya utawala wa Kirumi kwa muda wote wa Agano Jipya na kwa muda. Kwa hivyo Agano Jipya lote limeandikwa kwa watu wa Mungu wanaoishi katika maeneo chini ya utawala wa Kirumi. Roma, ambayo ni, nguvu hii ya ulimwengu inayoibuka, kwa kweli inaanza kupanua ufalme wake hata zaidi, utaona kwamba mstari huu mwekundu unaonyesha kiwango cha utawala wa Kirumi katika karne ya kwanza.

Tena, ili tu kupata fani zako hapa, Yerusalemu ingekuwa hapa. Hapa kuna Uturuki ya leo, Asia Ndogo na Ugiriki. Kuna Italia na Roma.

Uhispania hapa Misri. Na kwa hivyo unaweza kuona kutoka kwa mstari huu mwekundu jinsi kiwango ni kikubwa, ambacho karibu kinafikia Uingereza ya leo, Scotland. Kiwango cha utawala wa Kirumi mwishoni mwa karne ya kwanza kilikuwa tofauti na kitu chochote walichopata hapo awali.

Kwa mara nyingine tena, hakuna mtu, karibu hakuna mtu, ambaye aliishi katika eneo hili, aliepuka athari za utawala wa Kirumi, hata huko Yerusalemu na Palestina, nchi ya watu wa Mungu. Na tutaanza kuona, haswa na barua za Paulo, kwamba karibu barua zote anazohutubia, nyingi zikielekezwa kwa miji katika eneo ambalo sasa ni Asia Ndogo, ambayo ni aina ya kitovu cha utawala wa Kirumi, moja wapo ya maeneo ya utawala wa Kirumi. Kwa hivyo, watu wa Mungu hawakuweza kuishi popote bila kuathiriwa na utawala wa Warumi.

Kweli, moja ya mambo ambayo Warumi walifanya, na nitajaribu tena kuwa rahisi sana. Moja ya mambo ambayo walifanya kusimamia eneo kubwa kama hilo, kwa hivyo hapa ni Roma, kusimamia eneo kubwa kama hilo, Roma iliigawanya katika majimbo na ilikuwa na njia tofauti za kutawala au kutawala majimbo haya tofauti. Na moja ya njia ambazo wangeweza kufanya hivyo, moja wapo ya njia walizotawala baadhi ya majimbo, ilikuwa kupitia kile kilichoitwa mfalme mteja.

Hiyo ni, inaonekana kwamba kulingana na jinsi Roma iliweza kufanya hivyo kwa urahisi, au jinsi watu walivyojisalimisha kwa urahisi kwa utawala wa Kirumi, wakati mwingine iliathiri jinsi Roma ilivyoitawala. Kwa hivyo ikiwa wangepinga na kupinga katika eneo fulani la ufalme wao, basi Roma ingechukua hatua kali zaidi. Katika maeneo mengine, hata hivyo, ambayo yanaweza kuwa yalikuja kwa utulivu na kwa urahisi, wakati mwingine waliruhusiwa kuteua watawala wa asili juu ya ardhi yao wenyewe, maadamu walifuata Roma.

Walikuwa na uhuru zaidi. Hawa mara nyingi walijulikana kama wafalme wa wateja. Tutazungumza juu ya mmoja wa wafalme hawa wa wateja kwa muda mfupi, lakini juu ya mambo matatu ninayotaka kuzingatia, ambayo ilikuwa athari ya utawala wa Kirumi.

Na kwa njia, watu wengi katika karne ya kwanza, wengi wao, wangeona utawala wa Kirumi kama jambo zuri. Lakini ni nini baadhi ya athari za utawala wa Kirumi? Kwanza kabisa, sasa kulikuwa na lugha ya kawaida ambayo iliunganisha ufalme mzima. Hiyo ingejumuisha, mimi pia narudi nyuma kwa Alexander the Great, lakini sasa, na tendo la kishujaa la Alexander the Great na sasa na utawala wa Kirumi, kuna lugha ya kawaida ambayo inaunganisha ufalme wote, na hiyo ni Kigiriki.

Watu wengi, watu wengi walikuwa na lugha tatu wakati huo, labda walizungumza Kilatini na Kigiriki, na angalau kwa Wayahudi, wengi wao wangezungumza Kiebrania, Kigiriki na Kiaramu. Ninaamini Yesu labda alikuwa na lugha tatu. Labda pia alizungumza Kiebrania, Kiaramu, na Kigiriki.

Lakini kwa upanuzi wa Dola ya Alexander na Milki ya Kirumi iliyofuata, ufalme mzima sasa ulikuwa umeunganishwa na lugha moja. Hii ni lugha ya biashara na burudani ya kila siku, na hii ilikuwa Kigiriki. Bidhaa ya pili, haswa jambo hili la kuenea kwa utawala wa Kirumi, ni kile ambacho watu wengine huita Pax Romana, au Amani ya Roma.

Kwa maneno mengine, Roma, maadamu unafuata utawala wa Kirumi, Roma, moja ya faida ni kwamba Roma ilikuahidi uhuru na amani na uhuru kutoka kwa migogoro na vita. Kwa hivyo kulikuwa na mengi hatarini katika kufuata Roma katika karne ya kwanza, na kwa malipo ya kufuata kwako, Roma ingetoa faida za amani, ulinzi, na kutokuwepo kwa vita. Jambo la tatu lilikuwa mfumo wa hali ya juu wa usafirishaji na mawasiliano.

Pamoja na kuenea kwa utawala wa Kirumi, mawasiliano na usafirishaji sasa iliwezekana kwa njia ambayo haikuwezekana hapo awali. Kwa hivyo hizi ni faida tatu. Sidhani kama tunaweza kuzungumza mengi juu ya jinsi hiyo inaweza kuathiri uelewa wetu wa sehemu za Agano Jipya, na labda tutafanya wakati tunaangalia hati zingine za Agano Jipya kwetu wenyewe.

Lakini ningependa kuangazia hizi tatu kama faida za utawala wa Kirumi. Lugha ya kawaida sasa iliunganisha ufalme, Pax Romana, ahadi ya amani, kutokuwepo kwa vita, ulinzi chini ya utawala wa Kirumi ikiwa mtu atajisalimisha, na mwishowe usafirishaji na mawasiliano kama matokeo ya Milki ya Kirumi. Kweli, nilisema kwamba moja wapo ya njia ambazo Roma ilitawala wilaya na majimbo yake makubwa ilikuwa kupitia wafalme wa wateja.

Hii, kwa upande wake, ni kweli hasa kwa sehemu za ufalme. Wakati Roma ilipoanza kupanua utawala wake na kuambatanisha nchi anuwai na maeneo ya kijiografia, ikiwa walikuja kimya kimya na hawakupinga, na kulingana na hali zingine, mara nyingi waliruhusiwa kuteua mtawala wao wenyewe chini ya idhini ya utawala wa Kirumi, maadamu walilingana na utawala wa Kirumi. Na mmoja wa wafalme hawa wateja, ambaye nilimwelezea katika barua yako kama mfalme mkatili, mtu huyu aliitwa Herode Mkuu.

Unasoma juu ya Herode Mkuu. Unasoma kuhusu Herode kama mfalme aliyetawala nchi ya Palestina wakati wa matukio yaliyoongoza hadi kuzaliwa kwa Yesu. Herode alikuwa mfalme mteja ambaye alitawala Yudea tena wakati wa kuzaliwa kwa Yesu Kristo.

Unasoma juu yake katika Injili. Na Herode alijulikana, Herode alikuwa mmoja wa watu ambao, kama jina katika kumbukumbu zako linavyoonyesha, walijulikana kama mfalme mkatili. Herode alikuwa mmoja wa watu ambao walijulikana kama aina ya mwendawazimu.

Unaposoma hadithi juu yake na waandishi wengine wa zamani, anakubaliana vizuri sana na kile tunachojua juu yake katika Injili. Hadithi moja inasema kwamba Herode alikuwa tayari kabisa kuua watu, hata ikiwa angewaua, haijalishi walikuwa karibu naye, ikiwa alishuku kuwa walikuwa tishio kwa kiti chake cha enzi. Hadithi moja inasema kwamba Herode aliwahi kupata upepo wa mtu katika kundi lake la wenzake, alipata upepo kwamba mtu huyu alikuwa akijaribu kunyakua kiti chake cha enzi.

Kwa hivyo usiku mmoja Herode alikuwa na karamu ya bwawa na kuwaalika watu hawa wote. Na pamoja na watu hawa wote karibu naye, alikuwa na wanaume wake kadhaa kumzamisha mtu huyu kwenye dimbwi wakati hakuna mtu aliyekuwa akiangalia, kwa sababu alishuku kuwa atapanda kiti chake cha enzi. Kwa hivyo matendo ya Herode katika Mathayo 2 sio ya kawaida.

Tunaposoma kwamba Herode aliwaua wavulana wote wadogo huko Yerusalemu au Bethlehemu, wenye umri wa miaka miwili na chini, ambao bado haungekuwa wengi sana, labda chini ya dazeni, kwa kuzingatia ukubwa wa Bethlehemu wakati huo, basi matendo haya hayapingani na kile tunachojua juu ya Herode mahali pengine. Herode alijulikana kwa ushuru wake mkubwa kwa watu wa Kiyahudi na haswa kwa kufadhili miradi yake ya ujenzi, kama hekalu alilojenga huko Yerusalemu. Kwa hivyo Herode alikuwa mmoja wa wale wafalme wa mteja ambao walitawala Yudea wakati wa utawala wa Warumi.

Huu ulikuwa wakati muhimu kwa watu wa Mungu kwa sababu kadhaa. Kwanza kabisa, mambo machache ya kupendeza yalitokea na kuenea kwa utawala wa Kirumi. Nambari ya kwanza ni kwamba maadamu Wakristo wa karne ya kwanza wangeweza kuonekana kama toleo jingine la Uyahudi, dini ya Kiyahudi, kimsingi walivumiliwa.

Licha ya hadithi nyingi tunazosikia, kulikuwa na mateso makali chini ya Nero, mmoja wa watawala wa Kirumi. Unajua, unasikia hadithi zingine za Wakristo wakiburuzwa barabarani na kukatwa vichwa na kupelekwa kwenye uwanja ambapo walisambaratishwa na wanyama. Hiyo ilikuwa nadra sana katika karne ya kwanza.

Mbali na ukweli kwamba ilitokea mara kwa mara, na hii ilitokea mara kwa mara, Roma iliridhika wakati mwingi kuwaacha Wakristo peke yao, haswa maadamu walionekana kama dini nyingine ya Kiyahudi, kama Uyahudi wa Agano la Kale. Shida zilianza wakati walianza kuachana nayo au kushuku kuwa walikuwa tofauti na hiyo, na wakati walifanya na kusema mambo ambayo yalionekana kuwa ya uasi na kutilia shaka utawala wa Kirumi. Lakini tunapofikiria juu ya Ukristo wa karne ya kwanza, tunapaswa kukumbuka kwamba katika kila jiji la Roma kulikuwa na askari waliokuwa wakiandamana, wakienda nyumba kwa nyumba, wakiburuza na kuua Wakristo barabarani.

Hiyo sio kweli. Mateso mengi, kama tutakavyoona, hayakutoka Roma. Ilitoka kwa kiwango cha ndani, na ilikuwa ya hapa na pale, ilitokea katika maeneo fulani.

Roma haikuonekana kuwajali Wakristo katika maeneo mengine pia, mfalme hakuonekana kujali sana Wakristo, angalau katika karne ya kwanza, na akawaacha peke yao. Tena, shida nyingi zilitoka kwa kiwango cha ndani na Wakristo, sio kutoka kwa Milki ya Kirumi. Kwa ujumla, maisha ya Wakristo chini ya utawala wa Kirumi yangukuwa ya amani, lakini tena, shida nyingi zilikuja katika ngazi ya mitaa na mara kwa mara zaidi kuliko hiyo.

Lakini jambo lingine ni kwamba Wayahudi na Wakristo, pamoja na upanuzi wa Milki ya Kirumi, Wayahudi na Wakristo, na Wayahudi kama watu wa Mungu, wamekuwa wakiuliza swali hili kwa muda mrefu. Na hiyo ni, inamaanisha nini kuishi kama watu wa Mungu chini ya utawala wa Warumi? Ni kwa kiwango gani tunaweza kuzoea utawala wa Kirumi na bado kudumisha uaminifu wetu kwa Yesu Kristo? Ni kwa

kiwango gani tunaweza kuonyesha utii kwa Roma na mfalme na bado kuhifadhi utambulisho wetu wenyewe kama watu wa Mungu? Na tutaona kwamba mada hii pia itaonekana katika hati kadhaa za Agano Jipya. Inamaanisha nini kuwa watu wa Mungu katika mazingira ya kipagani chini ya utawala wa Warumi, ambapo tunaamini kwamba Yesu ni Bwana, lakini Mfalme anakei kwenye kiti cha enzi? Hiyo inamaanisha nini? Watu wa Mungu wanaitikiaje? Ni kwa kiwango gani ninadumisha utambulisho wangu kama watu wa Mungu, kama Wakristo, na bado ninaishi maisha yangu chini ya utawala wa Warumi? Kwa hivyo hili litakuwa swali muhimu ambalo litakuja mara chache katika Agano Jipya.

Kweli, hiyo ni tena, kuna zaidi ambayo inaweza kusemwa, na hiyo ni wazi inaweza kujazwa kwa undani zaidi, lakini nilijaribu kuchora kwa brashi pana sana, aina ya kisiasa, kile kilichokuwa kikiendelea, ambacho kilisababisha Agano Jipya. Jambo moja unaweza kuona kimsingi ni kwamba watu wa Mungu wamepitia maisha chini ya ukandamizaji wa kigeni. Watu wa Mungu, ambao Mungu alikuwa amewaahidi kwamba mwana wa Daudi atawatawala, kwamba Mungu atawapa ufalme, kwamba Mungu atakuwa mfalme wao, na kwamba mfalme angeketi kwenye kiti cha enzi.

Mungu angefanya agano nao. Sasa wanatambua kwamba hakuna mfalme kwenye kiti cha enzi na hakuna mwana wa Daudi. Je, unakumbuka ahadi kwa Daudi kutoka Agano la Kale, agano na Daudi? Hakuna mwana wa Daudi kwenye kiti cha enzi.

Hekalu sasa limeharibiwa na kuporwa. Popote wanapotazama, kuna ushawishi wa kigeni, na hiyo inasema nini kuhusu ahadi za Mungu? Hii inasema nini kuhusu sisi kama watu wa Mungu? Na kwa hivyo wanapambana kila wakati na swali hili la utambulisho na wanaishi maisha yao katika muktadha wa utawala wa kigeni, ukandamizaji na ushawishi wa kipagani. Inamaanisha nini kuishi kama watu wa Mungu wakati inaonekana kwamba ahadi za Mungu hazitimizwi? Kwa kweli, ahadi za Mungu zinaonekana kukanushwa na hali ya sasa ya kisiasa katika karne ya kwanza.

Na kwa hivyo wanashangaa ahadi za Mungu ziko wapi, na inamaanisha nini kuwa watu wa Mungu wanaoishi katika hali kama hiyo? Je, una maswali yoyote? Katika eneo gani la Blackboard ni maelezo na mtaala chini ya Maudhui? Nilivaa jana usiku na kitu kilitokea. Sina hakika ni nini. Maelezo hayakuonekana.

Sina hakika jinsi hawakufika hapo, lakini niliangalia tu kabla sijakuja darasani, na maelezo na maelezo yote yapo kwenye Ubao chini ya Maudhui.